

Värmländska byggnadsminnen: Gravols soldattorp

Kommun: Torsby

Socken: Norra Ny

Funktion: Används av Norra Ny Hembygdsförening.

Tillgänglighet: Soldattorpet är öppet för besökare under sommarhalvåret. Omgivningen kan besökas på egen hand hela året.

Beskrivning

På 1680-talet införde Karl XI indelningsverket som gick ut på att ersätta tillfälligt rekryterade knektar med indelta soldater. Regementsområdena indelades i så kallade rotar där ett visst antal gårdar bildade en rote. Varje rotes bönder hade skyldighet att försörja en soldat med mat, utrustning och bostad i form av ett så kallat soldattorp. Dessa enkla byggnader uppfördes i regel enligt lokala traditioner och mätte omkring 5 x 7 meter. De markerades utvändigt med en soldattorpstavla, där kompaniets namn och knektens kompaninummer angavs. Indelningsverket levde kvar ända fram till 1901 då allmän värnplikt infördes.

Gravols soldattorp är beläget vid Klarälvens östra strand, strax intill väg 62 en mil söder om Stöllet. Torpet bär nummer 37 i Älvdals kompani i Värmlands regemente. Manbyggnaden uppfördes under åren 1865-1867 och ersatte då ett äldre ditflyttat soldattorp som kallades Gladbostället. Gravols knektar hette därför Glada efter platsen fram till 1807, därefter togs namnet Graf.

När en ny soldat flyttade in synades alltid byggnaderna och dessa protokoll är en viktig källa för vår kunskap om gårdens skick. Knektförteckningarna ger namnen på de olika männen som tjänstgjorde. De som värvades kunde vara bondpojkar eller knektsöner, yrket gick ofta i arv. Hustru och barn arbetade på gården när maken var ute i krig. Det hände att knekten stupade och då fick änkan snabbt flytta för att lämna över till nästa knektfamilj. I tider av fred gavs det mer utrymme för kreatursskötsel och bruk av

åker och äng. Den sista soldatknekten Lars Persson Graf, född i Nedre Värnäs, var ogift och arbetade som dräng. Han bodde kvar på torpet fram till sin död 1930.

Den lilla gården består av boningshus, visthusbod, vedbod samt en loge med avträde. En ladugård fanns tidigare på gården men är numera riven. Alla husen står på stengrund, är timrade, falurödfärgsmålade och bär sticktak. Byggnaderna är placerade bredvid varandra i syd-nordlig riktning.

Skyddets omfattning i sammandrag

Skyddsföreskrifterna omfattar exteriör och interiör hos manbyggnad, bodar och loge samt ett område kring bebyggelsen där inga väsentliga förändringar får ske.

För fullständiga skyddsföreskrifter, kontakta Länsstyrelsen.

Lästips

- Hall, T och Dunér K (red), Ehrensvärd, U, *Soldatens boning ur Svenska hus: landsbygdens arkitektur: från bondesamhälle till industrialism*, Stockholm 1999.
- Styffe, T (red), *Torp och torpare i Norra Ny*, Sysslebäck 1992.

Ändringsinformation

Datum, kommentar:

2007-11-09: Första versionen - huvuddelen av informationen hämtad från tidigare byggnadsminnesbeskrivningar.

Kontaktuppgifter

Välkommen att kontakta Länsstyrelsen för frågor via telefon eller e-post. Telefonnummer och e-postadress finns längst ner på första sidan.